

Warszawa, dnia 12 września 2019 r.

**PAŃSTWOWA
KOMISJA WYBORCZA**

ZPOW-6126-1/19

Sygn. akt I NSW 72/19

Sąd Najwyższy
Izba Kontroli Nadzwyczajnej
i Spraw Publicznych

Państwowa Komisja Wyborcza w odpowiedzi na wezwanie Sądu z dnia 12 września 2019 r. w załączeniu przekazuje:

- 1) poświadczoną za zgodność z oryginałem kopię uchwały nr 242/2019 Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 10 września 2019 r. w sprawie odwołania Komitetu Wyborczego Wyborców Lista Mirosława Piotrowskiego do Senatu od uchwały Okręgowej Komisji Wyborczej w Lublinie;
 - 2) poświadczoną za zgodność z oryginałem kopię uchwały nr 156/2019 Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 22 sierpnia 2019 r. w sprawie przyjęcia zawiadomienia o utworzeniu komitetu wyborczego pod nazwą KOMITET WYBORCZY WYBORCÓW LISTA MIROSŁAWA PIOTROWSKIEGO DO SENATU w celu zgłaszania kandydatów na senatorów w wyborach zarządzonych na dzień 13 października 2019 r.;
 - 3) poświadczoną za zgodność z oryginałem kopię uchwały Okręgowej Komisji Wyborczej w Lublinie z dnia 6 września 2019 r. w sprawie odmowy rejestracji kandydata na senatora Mirosława Mariusza Piotrowskiego z Komitetu Wyborczego Wyborców Lista Mirosława Piotrowskiego do Senatu w okręgu wyborczym nr 16 w wyborach do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej zarządzonych na dzień 13 października 2019 r.
 - 4) wykazy błędów sporządzone przez Okręgową Komisję Wyborczą w Lublinie.
- Jednocześnie Państwowa Komisja Wyborcza przedstawia swoje stanowisko w sprawie.
1. Okręgowa Komisja Wyborcza w Lublinie uchwałą Nr 5/2019 z dnia 6 września 2019 r. odmówiła rejestracji kandydata na Senatora Rzeczypospolitej Polskiej Mirosława

Mariusza Piotrowskiego, zgłoszonego w okręgu wyborczym nr 16 przez Komitet Wyborczy Wyborców Lista Mirosława Piotrowskiego do Senatu, z powodu dołączenia do zgłoszenia tylko 1 959 prawidłowych podpisów wyborców popierających zgłoszenie kandydata na senatora, tj. niespełnienia wymogu określonego w art. 265 § 1 Kodeksu wyborczego.

2. W dniu 9 września 2019 r., tj. w ustawowym terminie, zostało doręczone Państwowej Komisji Wyborczej odwołanie złożone przez adwokata działającego z upoważnienia Pełnomocnika Wyborczego Komitetu Wyborczego Wyborców Lista Mirosława Piotrowskiego do Senatu oraz podpisane przez Pełnomocnika tego Komitetu.
3. W dniu 10 września 2019 r. Państwowa Komisja Wyborcza, po rozpatrzeniu odwołania, uchwałą nr 242/2019 z dnia 10 września 2019 r. w sprawie odwołania Komitetu Wyborczego Wyborców Lista Mirosława Piotrowskiego do Senatu od uchwały Okręgowej Komisji Wyborczej w Lublinie, oddaliła odwołanie.
4. W dniu 12 września 2019 r. do Sądu Najwyższego wpłynęła skarga pełnomocnika wyborczego Komitetu Wyborczego Wyborców Lista Mirosława Piotrowskiego do Senatu.

W skardze powtórzono zarzuty podniesione w odwołaniu skierowanym do Państwowej Komisji Wyborczej, z tym, że zarzuty dotyczące badania wykazu podpisów przez Okręgową Komisję Wyborczą w Lublinie w skardze skierowane zostały również pod adresem Państwowej Komisji Wyborczej. Poza tym skarżący zarzuca:

- 1) naruszenie art. 161 § 1 Kodeksu wyborczego, poprzez błędne odwołanie się do informacji i wytycznych wydawanych przez Państwową Komisję Wyborczą i uznanie ich za zasady w zakresie prawidłowego sporządzenia wykazów podpisów poparcia, w sytuacji, gdy informacje i wytyczne Państwowej Komisji Wyborczej są jej aktami wewnętrznymi i nie są w żaden sposób wiążące zarówno dla komitetów wyborczych, jak i wyborców;
- 2) art. 265 § 4 Kodeksu wyborczego i art. 161 § 2 Kodeksu wyborczego, poprzez nieuzasadnione uznanie braku istnienia podstaw do kwestionowania ustaleń Okręgowej Komisji Wyborczej w Lublinie dotyczących weryfikacji podpisów poparcia dla zgłoszenia kandydata na senatora Mirosława Mariusza Piotrowskiego przez Komitet Wyborczy Wyborców Lista Mirosława Piotrowskiego do Senatu, w okręgu wyborczym nr 16 w wyborach do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej

zarządzonych na dzień 13 października 2019 r., w sytuacji, gdy ustalenia weryfikacyjne w sprawie zostały poczynione na podstawie dokumentu wewnętrznego sporządzonego przez Okręgową Komisję Wyborczą w Lublinie, wykazu, wskazanego w treści uchwały Państwowej Komisji Wyborczej, do którego to nie miał dostępu pełnomocnik Komitetu, o jego istnieniu dowiedział się w trakcie procedury odwoławczej i z treści uchwały Państwowej Komisji Wyborczej, co podważa legalność podjętych działań kontrolnych albowiem strona od początku prowadzenia postępowania nie miała możliwości zapoznania się z dokumentem wytworzonym w tym postępowaniu;

- 3) niewystarczające odniesienie się do argumentów, jakie zostały przywołane w treści odwołania od uchwały Okręgowej Komisji Wyborczej w Lublinie wydanej w sprawie, a dotyczących się zagadnienia wykładni i stosowania przepisów art. 265 § 3 i 5 Kodeksu wyborczego w zakresie wskazanych problemów wiążących się z kryteriami oceny poszczególnych wpisów zawierających poparcia dla kandydata z punktu widzenia ich czytelności i możliwych arbitralnych w tym względzie rozstrzygnięć, nadto możliwości zweryfikowania poszczególnych wpisów i braku wskazania miejscowości zamieszkania przy prawidłowości innych danych pozwalających na możliwość sprawdzenia miejsca zamieszkania i identyfikacji osoby udzielającej poparcia w sytuacji wdrożenia procedury weryfikacyjnej, a poprzez to uchylenie się od wyjaśnienia, czy w każdej sytuacji braku wskazania miejscowości zamieszkania podpis i udzielone poparcie winno być zakwestionowane jako nieskutecznie udzielone, czy też nie, w razie możliwości weryfikacji wyborcy, nadto pominięcie odniesienia się do kwestii prawidłowości sporządzonego uzasadnienia uchwały;
- 4) sporządzenie uzasadnienia zaskarżonej uchwały, która nie wyjaśnia w sposób szczegółowy istotnej rozbieżności w zakresie listy podpisów zakwestionowanych podczas procedury weryfikacyjnej, podczas gdy w treści obu uchwał liczba ta różni się od siebie i odpowiednio w przypadku Okręgowej Komisji Wyborczej w Lublinie jest to 150 podpisów, w przypadku Państwowej Komisji Wyborczej 128 i ta liczba wedle treści uchwały wynikała z wewnętrznego wykazu podpisów uznanych za wadliwie, a więc różniła się istotnie od treści zapadłej uchwały, co rodzi uzasadnione wątpliwości odnośnie czasu, w którym dokument ten został wytworzony w stosunku do czasu podjęcia uchwały.

Odwołujący się wnosi na zasadzie art. 217 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. z uwagi na podniesione zarzuty o dopuszczenie i przeprowadzenie na tym etapie postępowania dowodu z informacji z systemu INFOBAZA na okoliczność ustalenia, w jakich datach i godzinach miała miejsce weryfikacja przez Okręgową Komisję Wyborczą w Lublinie elektronicznym systemie ewidencji ludności PESEL wyborców udzielających poparcia Mirosławowi Piotrowskiemu wskazanych w powołanym w uchwale Państwowej Komisji Wyborczej „wewnętrznym wykazie błędów” celem ustalenia, czy czynności sprawdzające zostały podjęte wyłącznie w toku procedury weryfikacyjnej i przy udziale Pełnomocnika Komitetu, czy też odbywały się one poza tą procedurą.

Wnoszący odwołanie wnosi na koniec o niezwłoczne dokonanie rejestracji kandydata na senatora Mirosława Mariusza Piotrowskiego z Komitetu Wyborczego Wyborców Lista Mirosława Piotrowskiego do Senatu w okręgu wyborczym 16 w wyborach do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej zarządzonych na dzień 13 października 2019 r.

Państwowa Komisja Wyborcza, w związku z powtarzającymi się zarzutami podtrzymuje w całości stanowisko zajęte w zaskarżonej uchwale nr 242/2019, dotyczące sposobu weryfikacji podpisów poparcia dla zgłoszenia kandydata na senatora.

Państwowa Komisja Wyborcza podkreśla przy tym raz jeszcze, że stosownie do art. 265 § 1 i 5 Kodeksu wyborczego zgłoszenie kandydata na senatora powinno być poparte podpisami co najmniej 2000 wyborców stale zamieszkałych w danym okręgu wyborczym. Zgłoszenie kandydata na senatora powinno być poparte, w sposób, o którym mowa w art. 265 § 3 i 4 Kodeksu wyborczego. Zgodnie bowiem z art. 265 § 3 wyborca udzielający poparcia zgłoszeniu kandydata na senatora składa podpis **obok czytelnie wpisanego swojego nazwiska i imienia, adresu zamieszkania i numeru ewidencyjnego PESEL.**”. Zatem to nie Państwowa Komisja Wyborcza, lecz ustawodawca wprost przesądził o konieczności czytelnego wskazania wszystkich wymienionych wyżej danych (poza własnoręcznym podpisem) w wykazie osób udzielających poparcia m. in. dla zgłoszenia kandydata na senatora. Ponadto zasady dotyczące prawidłowego podania wszystkich danych w wykazie podpisów obywateli udzielających poparcia dla zgłoszenia listy są od wielu lat takie same we wszystkich wyborach. **Takie same zasady dotyczące weryfikacji podpisów są stosowane w odniesieniu do wszystkich komitetów wyborczych uczestniczących w wyborach.**

Państwowa Komisja Wyborcza raz jeszcze zaznacza, że ścisłe spełnienie ustawowych warunków przez udzielającego poparcia jest niezbędne, gdyż niedotrzymanie chociażby jednego z nich uniemożliwia sprawdzenie, czy popierający zgłoszenie ujęty jest w rejestrze wyborców, a więc czy posiada prawa wyborcze. Należy przy tym szczególnie podkreślić, **że prawidłowe wskazanie m. in. adresu zamieszkania** ma na celu nie tylko umożliwienie sprawdzenia posiadania prawa wybierania przez daną osobę, lecz także, **co jest równie istotne, uwiarygodnienie, że podpis złożyła faktycznie osoba wskazana w wykazie, gdyż osoby składający podpisy znają swój adres zamieszkania.**

Zauważyć należy, że jak już wyjaśniono wyżej, poparcia kandydatowi na senatora udzielić może wyłącznie wyborca stale zamieszkały w danym okręgu wyborczym (art. 265 § 5 Kodeksu wyborczego).

Jak wskazała Państwowa Komisja Wyborcza w zaskarżonej uchwale, zgodnie z art. 18 § 1 Kodeksu wyborczego stały rejestr wyborców obejmuje osoby stale zamieszkałe na obszarze gminy, którym przysługuje prawo wybierania. Stosownie do § 5 tego przepisu: „**Rejestr wyborców potwierdza prawo wybierania oraz prawo wybieralności**”. Dlatego też, jedynie sprawdzenie w rejestrze wyborców umożliwia potwierdzenie, że osoba udzielająca poparcia zamieszkuje na obszarze danego okręgu wyborczego. Zasada ta obowiązuje od wielu lat, również na mocy przepisów Ordynacji wyborczych obowiązujących przed wejściem w życie Kodeksu wyborczego. Państwowa Komisja Wyborcza zaznacza przy tym, że zgodnie z art. 28 Kodeksu cywilnego można mieć tylko jedno miejsce zamieszkania. Oznacza to, że osoby udzielające poparcia dla utworzenia komitetu wyborczego, kandydatowi na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, liście kandydatów na posłów, lub kandydatowi na senatora, liście kandydatów na posłów do Parlamentu Europejskiego oraz liście kandydatów na radnych, ale także inicjatywie przeprowadzenia referendum, na wykazie podpisów powinny wskazać **adres, pod którym stale zamieszkują, co jest potwierdzone wpisem do rejestru wyborców.** Nie ulega zatem wątpliwości, że adres zamieszkania, o którym mowa m. in. w art. 265 § 3 Kodeksu wyborczego, **musi być zgodny z adresem ujęcia w rejestrze wyborców.** Tylko w taki sposób można zweryfikować posiadanie m. in. czynnego prawa wyborczego w wyborach. Przyjęcie innej interpretacji umożliwiłoby każdemu wyborcy, również niezamieszkującemu na obszarze danego okręgu wyborczego, udzielenie poparcia kandydatowi na senatora zgłaszanemu w danym okręgu, na podstawie jego oświadczenia o zamieszkiwaniu w danej miejscowości na obszarze tego okręgu wyborczego. Państwowa Komisja Wyborcza na marginesie zauważa, że nie prowadzi rejestru

wyborców jak błędnie wskazano w skardze. Zgodnie z art. 18 § 11 Kodeksu wyborczego rejestr wyborców prowadzi gmina jako zadanie zlecone.

Państwowa Komisja Wyborcza zaznacza również, że analogiczne wady (nieczytelne lub niepełne dane wyborców) wskazywane były podczas weryfikacji podpisów wszystkich innych komitetów wyborczych. Zatem przyjęcie odmiennej interpretacji, sugerowanej w skardze, skutkowałoby także koniecznością ponownej weryfikacji, w takim samym zakresie, wykazów podpisów złożonych przez inne komitety wyborcze we wszystkich okręgach wyborczych oraz uwzględnienie zakwestionowanych tam podpisów. Uwzględnienie zarzutów wyłącznie wobec skarżących stanowiłoby naruszenie zasady równości wobec prawa, gdyż okazałoby się, że komitety zostałyby inaczej potraktowane.

Państwowa Komisja Wyborcza podkreśla, że jak wskazała w zaskarżonej uchwale, zasady dotyczące zgłaszania kandydatów na senatora, w tym szczegółowe regulacje dotyczące prawidłowego sporządzania wykazu podpisów poparcia (w tym obowiązku czytelnego wpisywania wszystkich danych wyborcy) zostały podane do publicznej wiadomości na stronie internetowej Komisji w „Informacji o zasadach i sposobie zgłaszania kandydatów na senatorów w wyborach do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej zarządzonych na dzień 13 października 2019 r.” (ZPOW-611-18-19) w dniu 10 sierpnia 2019 r. Również wytyczne Państwowej Komisji Wyborczej, zawierające szczegółowy opis procedury związanej z przyjmowaniem zgłoszeń kandydatów na senatorów i sprawdzania wykazu podpisów poparcia (uchwała Nr 85/2019 Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 12 sierpnia 2019 r. w sprawie wytycznych dla okręgowych komisji wyborczych dotyczących przyjmowania zgłoszeń i rejestracji list kandydatów na posłów i kandydatów na senatora w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej zarządzonych na dzień 13 października 2019 r.), dostępne są na wymienionej wyżej stronie internetowej.

Państwowa Komisja Wyborcza zaznacza przy tym, że niezrozumiały jest zarzut wnoszącego skargę, dotyczący błędnego odwołania się do informacji i wytycznych wydawanych przez Państwową Komisję Wyborczą i uznanie ich za zasady w zakresie prawidłowego sporządzenia wykazów podpisów poparcia, w sytuacji, gdy informacje i wytyczne Państwowej Komisji Wyborczej są jej aktami wewnętrznymi i nie są w żaden sposób wiążące zarówno dla komitetów wyborczych, jak i wyborców. Państwowa Komisja Wyborcza stwierdza bowiem, iż bezdyskusyjnym jest, że wytyczne i informacje Państwowej Komisji Wyborczej nie są wiążące dla komitetów wyborczych i zaliczają się one do aktów prawa wewnętrznego (wytyczne), a także, iż wzorzec kontroli w tego rodzaju sprawach stanowią

przepisy Kodeksu wyborczego. Oczywistym jest bowiem, że jak wynika z 161 § 1 Kodeksu wyborczego Państwowa Komisja Wyborcza wydaje wytyczne wiążące komisarzy wyborczych i komisje wyborcze niższego stopnia oraz niewiążące wyjaśnienia m. in. dla organów jednostek samorządu terytorialnego. Taki też jest charakter powołanej uchwały nr 85/2019 Państwowej Komisji Wyborczej. Regulacje w niej zawarte stanowiły bowiem wiążące wytyczne dla okręgowych komisji wyborczych. Państwowa Komisja Wyborcza natomiast w zaskarżonej uchwale wskazała jedynie, że informacje zamieszczane na stronie Komisji oraz wytyczne wiążące komisje niższego stopnia, mogą być wykorzystywane pomocniczo również przez komitety wyborcze. W szczególności obejmuje to informacje dotyczące tworzenia komitetów wyborczych oraz właśnie zgłaszania list kandydatów na posłów i kandydatów na senatorów. Państwowa Komisja Wyborcza każdorazowo w trakcie wyborów wydaje tego rodzaju informacje w celu ułatwienia wyborcom i komitetom wyborczym dokonania zawiadomienia o utworzeniu komitetu wyborczego oraz zgłoszenie np. kandydata na senatora. Informacje te wraz z pomocniczymi formularzami są przy każdej akcji wyborczej oczekiwane przez komitety wyborcze oraz chętnie przez nie wykorzystywane. Należy przy tym podkreślić, że, jak wyżej wskazano, zasady dotyczące konieczności czytelnego wpisywania na wykazie podpisów imienia i nazwiska, adresu zamieszkania oraz numeru PESEL, stanowią regulację ustawową wynikającą bowiem bezpośrednio z Kodeksu wyborczego, a w szczególności z art. 265 § 3 Kodeksu wyborczego.

Państwowa Komisja Wyborcza zaznacza również, że w pomocniczym formularzu wykazu podpisów podanym do publicznej wiadomości na stronie internetowej Komisji, stanowiącym załącznik do powołanej wyżej informacji o zgłaszaniu kandydatów na senatorów, Państwowa Komisja Wyborcza wyraźnie wskazała w nazwie kolumny „Adres zamieszkania” (pogrubioną czcionką), że adres ten musi być „**zgodny z adresem ujęcia w rejestrze wyborców**”. Mimo tego, że korzystanie z tych wzorów nie jest obowiązkowe, niezrozumiały jest zarzut podnoszony w skardze, dotyczący konieczności zgodności podawanego adresu zamieszkania z adresem ujęcia w rejestrze wyborców, gdyż komitety wyborcze mogą i powinny zapoznawać się z informacjami Państwowej Komisji Wyborczej właśnie po to, by skutecznie, tj. zgodnie z przepisami np. zgłosić kandydata na senatora.

Komitet Wyborczy Wyborców Lista Mirosława Piotrowskiego do Senatu nie skorzystał z takiej możliwości i przygotował własne arkusze wykazu podpisów, na których zbierał podpisy. Należy przy tym wskazać, że arkusze wykazu podpisów nie zostały wypełnione właściwie, nie zawierały bowiem dodatkowo numeru okręgu wyborczego (poza

wskazanym w treści adnotacji), co jest wymagane zgodnie z art. 265 § 4 Kodeksu wyborczego, który to przepis enumeratywnie wymienia obowiązkowe elementy wykazu podpisów poparcia dla kandydata na senatora. Państwowa Komisja Wyborcza podkreśla jednak, że nie zakwestionowała wykazów podpisów z tego powodu, uznając podpisy złożone na tych wykazach za prawidłowe.

Dlatego Państwowa Komisja Wyborcza raz jeszcze zaznacza, że każdy komitet wyborczy oraz każdy zainteresowany wyborca miał możliwość zapoznania się z obowiązującymi zasadami w zakresie prawidłowego sporządzenia wykazów podpisów poparcia oraz zasad ich sprawdzania przez okręgowe komisje wyborcze.

Jak już wyżej wskazano, analogiczne zasady stosowane były przy weryfikacji wszystkich komitetów wyborczych uczestniczących w wyborach, również wcześniej przeprowadzanych. Państwowa Komisja Wyborcza zauważa przy tym, że również postanowienia Sądu Najwyższego aprobuja praktykę organów wyborczych stosowaną przy weryfikacji podpisów poparcia (np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 sierpnia 2011 r. sygn. akt III SW 8/11). W postanowieniu tym Sąd Najwyższy wskazał, że *„Obowiązek zebrania co najmniej 1.000 podpisów obywateli popierających utworzenie komitetu wyborczego wyborców oraz załączenia do zawiadomienia ich wykazu, zawierającego szczegółowo wskazane informacje, jest więc wyraźnie określony w ustawie. Powinnością Państwowej Komisji Wyborczej jest sprawdzenie, czy zostały spełnione wszystkie ustawowe wymagania dotyczące złożenia zawiadomienia o utworzeniu komitetu wyborczego, w tym także, czy załączony wykaz obywateli popierających utworzenie komitetu zawiera wszystkie dane określone w ustawie”*.

Przywołać tu również należy uchwałę Naczelnego Sądu Administracyjnego w składzie siedmiu sędziów z dnia 11 grudnia 2017 r. (sygn. akt II OPS 2/17), dotyczącą wprawdzie podpisów poparcia dla inicjatywy przeprowadzenia referendum lokalnego na podstawie ustawy z dnia 15 września 2000 r. o referendum lokalnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 741), lecz regulacje w tym zakresie w Kodeksie wyborczym i powołanej ustawie są analogiczne (poza wynikającym z ustawy o referendum lokalnym dodatkowym wymogiem podania daty udzielenia poparcia). Naczelny Sąd Administracyjny wskazał:

„Przy weryfikacji podpisów pod wnioskiem mieszkańców o przeprowadzenie referendum nie jest konieczne sięganie do danych zawartych w ewidencji ludności, ale wystarczy oparcie się na rejestrze wyborców. Oba rejestry (wyborców i ludności) - prowadzone obecnie w formie informatycznej - są ze sobą sprzężone w taki sposób, że określone dane osobowe (identyfikacyjne, meldunkowe) z ewidencji ludności są automatycznie przekazywane

do rejestru wyborców. Potwierdza to treść rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 27 lipca 2011 r. w sprawie rejestru wyborców oraz trybu przekazywania przez Rzeczpospolitą Polską innym państwom członkowskim Unii Europejskiej danych zawartych w tym rejestrze (Dz. U. Nr 158, poz. 941). W § 2 tegoż rozporządzenia wskazano, że rejestr wyborców prowadzi się na podstawie rejestrów mieszkańców oraz rejestrów zamieszkania cudzoziemców, o których mowa w ustawie o ewidencji ludności, z uwzględnieniem decyzji wójta o wpisaniu do rejestru wyborców. W § 4 tegoż rozporządzenia stwierdza się natomiast, że rejestr wyborców prowadzi się w systemie informatycznym (ust. 1), a system informatyczny służący prowadzeniu rejestru wyborców umożliwia m.in. przechowywanie danych zawartych w rejestrze wyborców, w zakresie osób zameldowanych na pobyt stały i ostatnio zameldowanych na pobyt stały (ust. 2 pkt 1). Należy, więc uznać, że w zakresie istotnym dla wyznaczenia kręgu osób stale zamieszkujących na obszarze danej jednostki samorządu terytorialnego (zameldowanych na pobyt stały), rejestr wyborców w pełni odzwierciedla dane wynikające z ewidencji ludności. Ponadto, za zasadnością odniesienia się przy weryfikacji poparcia inicjatywy referendalnej do danych wynikających z rejestru wyborców przemawia również funkcja i cel tego rejestru. **Rejestr ten ma bowiem służyć celom wyborczym, czyli ma potwierdzać posiadanie czynnego i biernego prawa wyborczego.**

Miarodajne dla ustalenia, czy dana osoba dysponuje prawem wyborczym do organu stanowiącego gminy (a w tym prawem do poparcia inicjatywy referendalnej) są dane wynikające z rejestru wyborców. Zgodnie z art. 18 § 5 Kodeksu wyborczego rejestr wyborców potwierdza prawo wybierania, a zatem to w oparciu o dane wynikające z tego właśnie rejestru (a nie z ewidencji ludności) zasadnym jest dokonanie weryfikacji podpisów poparcia mieszkańców uprawnionych do wybierania rady gminy, złożonych pod wnioskiem o przeprowadzenie referendum lokalnego. Sprawdzenie podpisów poparcia inicjatywy referendalnej w oparciu o dane z ewidencji ludności mogłoby bowiem prowadzić do uwzględnienia poparcia osób, które - pomimo tego, że posiadają odpowiedni wiek i stale zamieszkują na terenie danej gminy - to w myśl art. 10 § 2 Kodeksu wyborczego, nie legitymują się w rzeczywistości prawem wybierania (czynnym prawem wyborczym). W referendum lokalnym mają prawo brać udział osoby stale zamieszkujące na obszarze danej jednostki samorządu terytorialnego, posiadające czynne prawo wyborcze do organu stanowiącego tej jednostki (art. 3 u.r.l.). Zauważyć należy, że przepis art. 3 u.r.l. odnosi się do całej procedury referendalnej, to znaczy zarówno do jej wstępnego etapu związanego

ze skutecznym zainicjowaniem referendum, jak też do etapu właściwego, związanego z podjęciem przez członka wspólnoty samorządowej określonej decyzji, czyli wyrażeniem własnej woli w sprawie będącej przedmiotem przeprowadzonego referendum. W takim przypadku o skutecznym podjęciu inicjatywy referendalnej w gminie decydować mogą wyłącznie osoby stale zamieszkujące na terenie tej gminy i legitymujące czynnym prawem wyborczym, co potwierdza rejestr wyborców (por. wyrok WSA w Gdańsku z dnia 1 sierpnia 2013 r., sygn. III SA/Gd 525/13, LEX nr 1415479).

Analiza normatywna postanowień art. 14 ust. 4 u.r.l. prowadzi do wniosku, że ustawodawca, w procedurze realizacji uprawnienia do poparcia wniosku o przeprowadzenie referendum, przewidział, że **wszystkie określone w tym przepisie dane osobowe powinny być jasno i czytelnie podane, ponieważ służą do identyfikacji osób popierających wnioski i ułatwiają weryfikację tego poparcia. (...)**

Przepis art. 17 ust. 1 u.r.l., stanowi, że organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego podejmuje uchwałę w sprawie przeprowadzenia referendum, jeżeli wniosek mieszkańców spełnia wymogi ustawy. Skoro wymogi wniosku określa art. 14 u.r.l., stanowiący że podpis ma zostać złożony na karcie poparcia wniosku i ma potwierdzać enumeratywnie wymienione dane osobowe, również na tej karcie umieszczone, a także ma zostać opatrzony datą, to nie sposób przyjąć za prawidłową taką interpretację wskazanych przepisów, która prowadzi do konstatacji, że wniosek spełnia wymogi ustawy nawet wówczas, gdy karty poparcia nie zawierają wszystkich elementów enumeratywnie wymienionych w art. 14 ust. 4 u.r.l. Szczególnie, że zgodnie z brzmieniem tego przepisu zamieszczenie tych danych jest obligatoryjne, o czym świadczy przyjęty przez ustawodawcę nakazujący zwrot normatywny: "mieszkaniec ... podaje na karcie ...". Interpretacja powyższa znajduje oparcie w orzecznictwie m.in. w wyroku NSA z dnia 25 listopada 2008 r., sygn. akt II OSK 1544/08 (ONSAiWSA 2010 r., nr 1, poz. 14), w którym zawarto pogląd, że: "prawodawca nie zdefiniował »prawidłowo złożonego podpisu«. Z przepisów art. 14 ust. 1, art. 16 ust. 6 i art. 22 ust. 5 u.r.l. interpretowanych łącznie, można wnioskować, że całkowite oderwanie podpisu od danych osobowych podpisującego prowadzące w konsekwencji do przyjęcia, że "prawidłowo złożony podpis" to tylko podpis sensu stricto, czyli "własnoręczny podpis", o jakim mowa w art. 14 ust. 4 u.r.l., nie jest uzasadnione. Inicjator referendum nie zbiera bowiem samych podpisów. Mieszkaniec popierający wniosek musi podać na karcie nazwisko, imię, adres zamieszkania i numer ewidencyjny PESEL i właśnie te dane potwierdza własnoręcznym podpisem. Tym samym podpis, o którym mowa w art. 14 ust. 4 u.r.l.,

nie może oznaczać jedynie podpisu sensu stricto, lecz ma charakter uwierzytelniający podane dane. Rozróżnienie podpisu i danych osobowych podpisującego dotyczy sfery językowej i nie można mu zatem przypisać decydującego znaczenia w zakresie wykładni pojęcia "prawidłowo złożonego podpisu". Oba elementy są ze sobą powiązane i w świetle art. 14 ust. 4 u.r.l. podpis sensu stricto nie egzystuje samodzielnie, ma być złożony pod podanymi danymi osobowymi. Sam podpis nie zawsze pozwala na zidentyfikowanie podpisującego, a często nie wystarczy podanie imienia i nazwiska. Tym samym dla organu weryfikującego poparcie wniosku o przeprowadzenie referendum równorzędne znaczenie mają zarówno podpis, jak i inne, ustawowo określone "dane osobowe identyfikujące określoną osobę" (por. wyrok NSA z dnia 20 marca 2012 r., sygn. akt II OSK 281/12, LEX 1164538).

Biorąc pod uwagę charakter prawa do udziału w referendum jako publicznego prawa podmiotowego i związaną z tym konieczność zagwarantowania członkom wspólnoty samorządowej prawidłowej realizacji tego prawa, Naczelny Sąd Administracyjny stoi na stanowisku, że analizy normatywnej postanowień art. 14 ust. 4 u.r.l., powinno się dokonać z uwzględnieniem zarówno reguł wykładni logiczno-językowej, jak i systemowej i funkcjonalnej. W świetle koncepcji derywacyjnej wykładni należy dokonywać przy wykorzystaniu wszystkich trzech grup dyrektyw interpretacyjnych, bez względu na stopień jasności rezultatu wykładni otrzymanego w wyniku zastosowania dyrektyw językowych, systemowych, funkcjonalnych. Koncepcja derywacyjna postuluje prowadzenie wykładni do momentu uzyskania pełnej jasności, co do treści normy prawnej, nie poprzestając na interpretacji językowej i stosując wszelkie możliwe metody wykładni prawa (zob. M. Zieliński, *Clara non sunt interpretanda – mity i rzeczywistość*, "Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego" 2012 r., nr 6, s. 18-21; L. Morawski, *Wykładnia w orzecznictwie sądów. Komentarz*, Toruń 2002 r., s. 77).

Dyrektywy preferencji systemowej i funkcjonalnej nakazują akceptację tylko takiego znaczenia tekstu, które prowadzi do rekonstrukcji norm zgodnych z innymi normami obowiązującego systemu prawa (por. J. Wróblewski, *Sądowe stosowanie prawa*, Warszawa 1972 r., s. 241 i n.). Interpretując tekst prawny w celu odtworzenia normy należącej do jakiejś instytucji prawnej, należy wybrać takie jej znaczenie, które prowadzi do odtworzenia normy najlepiej odpowiadającej funkcji tej instytucji. W tym kontekście wykładni należy dokonywać na podstawie całokształtu obowiązujących przepisów dotyczących określonej instytucji, a nie na podstawie jednego przepisu w oderwaniu od innych. Systemowo punkt wyjścia dla wykładni przepisów art. 14 ust. 4 u.r.l. powinien stanowić art. 170 Konstytucji,

dający prawo członkom wspólnoty samorządowej do decydowania, w drodze referendum, "o sprawach dotyczących tej wspólnoty, w tym o odwołaniu pochodzącego z wyborów bezpośrednich organu samorządu terytorialnego". W zakresie zasad i trybu przeprowadzenia referendum ustrojodawca odesłał do ustawy.

Konstytucyjna ranga publicznego prawa podmiotowego członka wspólnoty samorządowej do udziału w referendum lokalnym wymaga, aby przepisy regulujące tę materię ustawy zwykłej interpretować w sposób prowadzący do zagwarantowania od strony formalnej, możliwości korzystania przez mieszkańca z tego prawa, także w takim zakresie, w jakim prawo to obejmuje poparcie inicjatywy referendalnej. Przepis art. 14 ust. 4 u.r.l. wskazujący, jakie dane powinien podać na karcie mieszkańiec jednostki samorządu terytorialnego popierający wniosek o przeprowadzenie referendum, reguluje tryb postępowania w sprawie o przeprowadzenie referendum i **musi być interpretowany i stosowany ściśle, ponieważ ma na celu prawidłowe i sprawne przeprowadzenie czynności organizacyjnych gwarantujących właściwą realizację prawa podmiotowego do udziału w referendum.** Wymienione dane powinny więc być **dokładne i kompletne oraz muszą być aktualne i prawdziwe, gdyż służą do identyfikowania osób popierających wnioski i w ten sposób ułatwiają weryfikację danych pozwalających na stwierdzenie, czy osoba popierająca posiada czynne prawo wyborcze do organu stanowiącego jednostki.** Wszystkie dane są zatem jednakowo ważne. W żadnym razie dane te nie mogą być uszczuplone i jakiegokolwiek odstępstwo od tego w procesie interpretacji i stosowania nie jest dopuszczalne. Nie można przyjmować, że obowiązek zawarcia na karcie poparcia dla referendum wszystkich danych stanowi nadmierny i zbyteczny formalizm. Wręcz przeciwnie, relatywizacja, w procesie interpretacji i stosowania, zakresu ustawowych danych osobowych mieszkańców popierających wnioski o przeprowadzenie referendum, może prowadzić w procesie ich weryfikacji do arbitralności, a w konsekwencji do naruszenia prawa do udziału w referendum oraz zasady równości wszystkich wobec prawa (art. 32 ust. 1 Konstytucji).”

Państwowa Komisja Wyborcza ponownie stwierdza, że zgodnie z art. 265 § 3 Kodeksu wyborczego wyborca udzielający poparcia kandydatowi na senatora zobowiązany jest złożyć podpis obok **czytelnie** wpisanego swojego nazwiska i imienia, adresu zamieszkania i numeru ewidencyjnego PESEL. Poza tym, jak już wskazano wyżej, obowiązkowe elementy wykazu podpisów poparcia dla zgłoszenia kandydata na senatora zostały **enumeratywnie wymienione w art. 265 § 4 Kodeksu wyborczego.** Zgodnie z tym przepisem **wykaz podpisów musi zawierać na każdej stronie:**

- 1) nazwę komitetu wyborczego zgłaszającego kandydata,
- 2) **numer okręgu** wyborczego, w którym kandydat jest zgłaszany,
- 3) adnotację: „**Udzielam poparcia kandydatowi na senatora (nazwisko, imię - imiona) zgłaszanemu przez (nazwa komitetu wyborczego) w okręgu wyborczym (numer okręgu) w wyborach do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej zarządzonych na (dzień, miesiąc, rok).**”.

Z powyższego wynika zatem, że numer okręgu wyborczego powinien być wpisany na formularzu wykazu dwukrotnie, z czego raz niezależnie od wskazania w adnotacji. Jednakże Państwowa Komisja Wyborcza uznaje, jak stwierdziła w zaskarżonej uchwale, że wskazanie numeru okręgu wyborczego w adnotacji powoduje, że wyborcy mają wiedzę, do którego okręgu wyborczego zgłaszany jest kandydat, któremu udzielane jest poparcie. W związku z tym nie kwestionowała 196 kart wykazu, na których, mimo wymogu ustawowego, poza adnotacją nie wskazano dodatkowo numeru okręgu wyborczego, uznając złożone na nich podpisy za prawidłowe. Państwowa Komisja Wyborcza, w ślad za zaskarżoną uchwałą zauważa, że Okręgowa Komisja Wyborcza w Lublinie wskazała w uchwale nr 5/2019 z dnia 6 września 2019 r., że nawet gdyby uznać, iż wykazy podpisów poparcia, na których wskazano numer okręgu wyborczego wyłącznie w treści adnotacji są prawidłowe, zgłaszany kandydat na senatora i tak nie uzyskałby wymaganego poparcia, o którym mowa w art. 265 § 1 Kodeksu wyborczego. Dlatego też Państwowa Komisja Wyborcza nie kwestionowała ustaleń w tym zakresie. Okręgowej Komisji Wyborczej w Lublinie dotyczących weryfikacji podpisów poparcia dla zgłoszenia kandydata na senatora Mirosława Mariusza Piotrowskiego przez Komitet Wyborczy Wyborców Lista Mirosława Piotrowskiego do Senatu w okręgu wyborczym nr 16 w wyborach do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej zarządzonych na dzień 13 października 2019 r. Kwestia niewskazania numeru okręgu wyborczego (poza treścią adnotacji) nie ma bowiem wpływu na rozstrzygnięcie Komisji.

Państwowa Komisja Wyborcza raz jeszcze podkreśla, że okręgowe komisje wyborcze badając prawidłowość wykazów **zobowiązane są** m. in. do sprawdzenia, czy wykaz spełnia warunki ustawowe. Analogiczne zasady stosuje Państwowa Komisja Wyborcza podczas weryfikacji podpisów składanych w celu utworzenia komitetów wyborczych. **Takie też zasady stosowane były przez Państwową Komisję Wyborczą podczas sprawdzania podpisów popierających utworzenie Komitetu Wyborczego Wyborców Lista Mirosława Piotrowskiego do Senatu. Wówczas, tj. w sytuacji, gdy złożono wymaganą liczbę**

co najmniej 1 000 podpisów, sposób sprawdzania podpisów przez Państwową Komisję Wyborczą był identyczny i nie był podważany przez Pełnomocnika Wyborczego.

Państwowa Komisja Wyborcza za bezzasadny uznaje również zarzut dotyczący niewłaściwego uzasadnienia uchwały. Państwowa Komisja Wyborcza uznała za bezzasadne opisywanie w uchwale każdego przypadku zakwestionowanego podpisu. Zdaniem Komisji ogólne zasady dotyczące weryfikowania podpisów zostały bowiem szczegółowo przytoczone w zaskarżonej uchwale. Nie bez znaczenia jest także fakt, że **podczas weryfikacji** przez Państwową Komisję Wyborczą podpisów zakwestionowanych przez Okręgową Komisję Wyborczą **obecna była osoba upoważniona przez pełnomocnika wyborczego Komitetu Wyborczego Wyborców Lista Mirosława Piotrowskiego do Senatu. Osoba ta miała pełny obraz analizowanych wad i żadnej z nich nie zakwestionowała.** Kwestia ta została zupełnie pominięta w skardze skierowanej do Sądu. Odnosząc się do zarzutu dotyczącego uzasadnienia uchwały Państwowej Komisji Wyborczej, Komisja stwierdza, że wbrew twierdzeniu wnoszącego skargę, odniosła się do przedstawionych zarzutów. Komisja nie widzi natomiast zasadności odnoszenia się w uzasadnieniu uchwały oddzielnie do każdego zakwestionowanego podpisu, po wskazaniu ogólnych zasad, stosowanych od lat. Twierdzenie wnoszącego odwołanie np., że „Państwowa Komisja Wyborcza w swojej Uchwale w żaden sposób szerzej, za wyjątkiem powtórzenia treści przepisów, nie odniosła się ani do zagadnienia czytelności, ani do zagadnienia skutków braku wskazania miejscowości zamieszkania wyborcy udzielającego poparcia w sytuacji możliwości zweryfikowania w posiadanych rejestrach jego tożsamości i potwierdzenia, iż jest on wyborcą zamieszkującym na terenie danego okręgu wyborczego, co stanowiło istotny element złożonego odwołania” jest niezasadne. Komisja wskazała bowiem w zaskarżonej uchwale zarówno obowiązujące przepisy prawa, szczegółowy sposób weryfikacji podpisów, orzeczenie Sądu Najwyższego w tym zakresie oraz wskazała skutki podania niepełnych oraz nieczytelnych danych. Dlatego też zarzuty w tym zakresie są niezrozumiałe.

Jedynie na marginesie Państwowa Komisja Wyborcza zauważa, że z uwagi na bieg kalendarza wyborczego, w szczególności konieczność umożliwienia komitetom wyborczym złożenia skargi do Sądu Najwyższego oraz konieczność przeprowadzenia przez Komisję Wyborczą, na podstawie protokołów rejestracji list kandydatów, najpóźniej w 30 dniu przed dniem wyborów (13 września 2019 r.), losowania jednolitych numerów dla list tego samego komitetu wyborczego, zarejestrowanych w więcej niż w jednym okręgu wyborczym, Komisja nie mogła zwlekać z rozpoznawaniem odwołań. Łącznie do Państwowej Komisji Wyborczej

wpłynęło blisko 20 odwołań, co wiąże się z koniecznością ponownej weryfikacji w krótkim czasie co najmniej kilkuset podpisów w każdym przypadku oraz przygotowaniu uchwał w tych sprawach.

Wnoszący odwołanie uzasadniając swoje zarzuty dotyczące niewłaściwego, według niego, uzasadnienia uchwały Państwowej Komisji Wyborczej powołuje się m. in. procedurę karną i administracyjną. Państwowa Komisja Wyborcza podkreśla, że procedura wyborcza jest procedurą autonomiczną w pełni określoną w Kodeksie wyborczym. Nie stosuje się w tym zakresie przepisów innych procedur, w tym karnej, cywilnej i administracyjnej.

Nadto Komitet wyborczy składający odwołanie powinien mieć świadomość, że z uwagi na bieg kalendarza wyborczego, czynności te wykonywane muszą być bezzwłocznie. Taka jest istota procedur wyborczych. Dlatego też zarzuty w tym zakresie są bezzasadne.

Państwowa Komisja Wyborcza raz jeszcze wyjaśnia w tym miejscu, że okręgowa komisja wyborcza ma obowiązek sprawdzenia prawdziwości danych zawartych w wykazie podpisów, bądź wiarygodności podpisów oraz, czy zostały spełnione warunki formalne, o których mowa w art. 265 § 3 i 4 Kodeksu wyborczego. Komisja podkreśla także, iż czynności komisji nie polegają na identyfikacji wyborców, których dane zostały podane częściowo lub w sposób nieczytelny. Zgodnie bowiem z art. 265 § 3 Kodeksu wyborczego wyborca udzielający poparcia ma obowiązek podać czytelnie wpisane swoje nazwisko i imię, adres zamieszkania i numer ewidencyjny PESEL. Komitet wyborczy zbierający podpisy nie może natomiast oczekiwać, że okręgowa komisja wyborcza będzie wykonywała zadania wykraczające poza jej ustawowe kompetencje. Tego rodzaju czynności (identyfikacja wyborców) nie mieści się bowiem w katalogu zadań okręgowej komisji wyborczej, w tym m. in. wynikających z art. 217 § 1 Kodeksu wyborczego. W związku z tym zarzuty dotyczące braku odniesienia się do poszczególnych błędnych podpisów np. niezawierających nazwy miejscowości, są bezzasadne. Nie ma przy tym znaczenia, że komisja wykonywała te czynności korzystając z rejestru PESEL. Niezrozumiałe jest zatem podnoszenie w skardze kwestii okoliczności wykorzystywania rejestru PESEL. Jednocześnie wyjaśnić należy, że weryfikacja zgłoszeń niejednokrotnie odbywa się równoległe dla różnych komitetów wyborczych. Komisja zatem w sposób ciągły korzysta z rejestru PESEL.

Jak wskazano w zaskarżonej uchwale, analogicznie, w związku z brzmieniem art. 265 § 3 Kodeksu wyborczego, z którego wynika m. in. obowiązek podania czytelnego imienia i nazwiska osoby udzielającej poparcia, wskazanie np. jedynie pierwszej litery imienia (zamiast całego imienia) powodują wadę tego podpisu. Z powyższego wynika zatem,

że w przypadku, gdy wskazane w wykazie dane (poza własnoręcznym podpisem) są nieczytelne (niezależnie od przyczyny), albo są błędne lub niepełne, okręgowa komisja wyborcza, zgodnie z dyspozycją art. 265 § 3 Kodeksu wyborczego, nie może uznać takich podpisów za prawidłowe, ani ustalać danych osobowych tych wyborców.

Państwowa Komisja Wyborcza odnosząc się do zarzutów dotyczących rozbieżności dotyczących zakwestionowanych podpisów oraz wewnętrznego wykazu błędów, informuje, że w uchwale nr 4/2019 r. z dnia 6 września 2019 r. Okręgowa Komisja Wyborcza w Lublinie wskazała, że „wykaz podpisów zawierał nie więcej niż 1954 podpisów bez wad”.

W odwołaniu złożonym do Państwowej Komisji Wyborczej wskazano m. in., że „Pełnomocnik w kontekście powyższego zarzutu wywodzi nadto, iż z uzasadnienia uchwały nie wynika w sposób precyzyjny, które podpisy w jakiej liczbie i z powodu zaistnienia jakiego błędu zostały zakwestionowane jako ważnie udzielone poparcie konkretnemu kandydatowi i to nie tylko w sposób zindywidualizowany, który pozwalałby na ich kontrolę ale chociażby w podziale na grup w ramach poszczególnych uchybień jakie zostały stwierdzone. Tak sporządzone uzasadnienie de facto nie dozwala na kontrolę jego prawidłowości i pozostaje w sprzeczności z czynnościami weryfikacyjnymi, jakie miały miejsce z udziałem pełnomocników Komitetu Wyborczego, i w toku to których znaczna liczba podpisów, pierwotnie zakwestionowanych, została uznana za ważnie udzielone poparcie. W aktualnej sytuacji ich ogólna liczba wskazuje, iż we wszystkich tych wypadkach kiedy w toku weryfikacji okazywało się, iż poparcie zostało udzielone w sposób prawidłowy. Podpisy te, z ogólnej liczby 2109, zostały jednakże ponownie odrzucone pomimo prawidłowego ich zweryfikowania. Z tego też względu brakuje uzasadnienia Uchwały z punktu widzenia formalnego rodzą istotne zastrzeżenia.”

W związku z powyższym Państwowa Komisja Wyborcza zażądała od Okręgowej Komisji Wyborczej w Lublinie, poza zakwestionowanymi wykazami podpisów, doręczenia wykazów błędów z czynności sprawdzających, z podziałem na poszczególne przyczyny wad, którego brak w uchwale kwestionował wnoszący odwołanie. Sekretarz Okręgowej Komisji Wyborczej w Lublinie dniu 10 września 2019 r. doręczył Państwowej Komisji Wyborczej:

- 1) wykaz błędów zawierający 64 wady z podziałem na ich przyczyny ze sprawdzania pod względem spełnienia warunków formalnych przez sędziów (64 błędy); podpisy sprawdzane były przez członków Okręgowej Komisji Wyborczej bezpośrednio po dokonaniu zgłoszenia, w obecności Pełnomocnika Wyborczego;

- 2) wykaz błędów zawierający 128 wad z podziałem na ich przyczyny („dodatkowy wykaz błędów po weryfikacji peseli w systemie”), nazwany przez Państwową Komisję Wyborczą w uchwale „wewnętrznym wykazem błędów”, ze sprawdzania podpisów w dniu 5 i 6 września 2019 r., w obecności osób upoważnionych przez pełnomocnika wyborczego, a w dniu 6 września również w obecności pełnomocnika wyborczego.

Państwowa Komisja Wyborcza stwierdza, że w uchwale odniosła się jedynie do wykazu błędów ze sprawdzania podpisów w rejestrze PESEL zawierającego 128 wad. Państwowa Komisja Wyborcza zauważa jednak, że błędy wskazane w wykazie zawierającym 64 wady nie pokrywają się z tymi błędami bowiem dotyczą innych pozycji. Oznacza to zatem, że w konsekwencji błędy te należy zsumować. W związku z powyższym błędnych podpisów było łącznie 192. Państwowa Komisja Wyborcza stwierdza, że wszystkie zakwestionowane podpisy podzielone zostały według przyczyn wad oraz ze wskazaniem strony wykazu i pozycji. Państwowa Komisja Wyborcza informuje, że sprawdzając wszystkie zakwestionowane podpisy, również przy użyciu rejestru PESEL, potwierdziła słuszność nieuznania ich przez Okręgową Komisję Wyborczą w Lublinie. Jak już wskazano wyżej, mimo braku ustawowego obowiązku, **czynności te w Państwowej Komisji Wyborczej wykonywane były w obecności osoby upoważnionej przez pełnomocnika wyborczego, który również nie kwestionował stwierdzonych wad.**

Bezzasadne są również zarzuty posługiwania się w procedurze wyborczej „wewnętrznym wykazem wadliwych podpisów”. Organy wyborcze każdorazowo sporządzają tzw. wewnętrzne „protokoły”, „raporty” lub „wykazy błędów” dotyczące liczenia podpisów poparcia. Przepisy prawa nie zabraniają sporządzanie tego rodzaju informacji. Jest to jak najbardziej uzasadnione i pożądane. Co należy podkreślić sporządzenie takiego wykazu przewidują również powołane wyżej wytyczne.

Dlatego też Państwowa Komisja Wyborcza zarzuty w tym zakresie uznaje za bezzasadne.

Z przedstawionych wyżej względów Państwowa Komisja Wyborcza wnosi o oddalenie skargi.

Zastępca Przewodniczącego
Państwowej Komisji Wyborczej

Wiesław Kozielowicz